

ՆՈՐ ԴԱՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Գ/Ն 20 Փարս

Ը. ՏՄՐԻ 24 ԹՐԵՐԻՆԻ ՄԱՆԻ

ԶՈՐԵՓԵՆԻ 24 ՆՈՅՆՄԱՆԻ 1876

Ն. Տ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6

ԹԻԻ 1908

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԱՆԻՊՈԼԻՐԻ ՄԱՐԳԻՉԸ

(Շար 4-ի 1-1907)

Երբ լսուեցաւ թէ Լօրտ Սա-
լիսապուրի քանդակարանն մէջ Մնդ-
ղիոյ երեսփոխանն ըլլալ ընտ-
րուած է իր պաշտօնակիցներէն,
բոլոր Լօնտրա մեծապէս հըրճ-
ուեցաւ, և ամեն կողմէն հա-
ւանութեան ձայներ լսուեցան:
Իրեն վրայօք խօսուած գովես-
տից մէջ ասորէր ձայն չը գայ:
Ազատամիտներն իսկ ամեն դի-
տողութիւններէ հեռի են: Սա-
լիսապուրի սա ևս գիտնալ պէտք է
որ իր անձնական հանգամանք-
ներէն աւելի իր պաշտօնն ալ
զինքն այս պաշտօնին կը յառ-
կայըներ: Ստուգիւ եթէ Մեծն
Բրիտանիա Սրեւեռեան խնդրոյն
մէջ շահ մ'ունի, այն ալ Սալիոյ
մէջ ունեցած քնդարձակ կայս-
րութիւնն է. և եթէ Հնդկաս-
տան չըլլար, Կ. Պօլսոյ շահը
զինքն այնչափ չի պիտի դրդէր:
Ուր թողունք որ 50 միլիօն մահ-
մետական ժողովուրդ մը յա-
ջողութեամբ կառավարող և
նոցա երջանկութիւնը ապահո-
վել զիտող քրիստոնեայ տէ-
րութիւն մը իրաւունք կունե-
նայ մահմետական տէրութեան
մը յանձնարարել նաև նորա
քրիստոնեայ հպատակաց վիճա-
կը, զգայնելով անոր որ քրիս-
տոնեայ և մահմետական կրնան
քովէ քով խաղաղութեամբ և
կատարեալ հաւասարութեամբ
ապրիլ:

Բայց սակայն սա ալ կը հա-
մարձակիմք ըսել թէ Սալիսապու-
րի մարքիզին անձնական հան-
քամանքներն իր պաշտօնակա-

րութենէն քաղուած ձիրքերէն
աւելի արժանի ըրած են զանի
իր պաշտօնակիցաց ընտրութեա-
նը: Իր սուր և յատուկ խոհա-
կանութիւնն մինչեւ ամենաչը-
փոթ խնդրոյ իսկ մանրամաս-
նութեանց խորերը կը թափան-
ցէ: Իր սկզբնայն անխախտու-
թիւնը արդարն ու կարեւորը
միշտ երեւան կը հանէ. միով
բանիւ, իր մեծ արժանիքն ու
գովելի հանգամանքները իր
պաշտօնակիցաց համարումը պի-
տիւն ունենայ: Երբ Լօրտ Սալի-
սապուրի անոնցմէ և ոչ մէկուն խաբէութեան զոհ
չի պիտի ելլայ: Լօրտ Սալիսա-
պուրի ներկայ պարագայիցս
խիստ հմուտ տիրութիւն մը չը-
լլալն յայտնի է. բայց սըր Հեն-
րի Էլիքթ այս մասերուն մէջ
նորա պակասը պիտի չնու, և
թուրքիոյ մարդիկն ու իրերը
անոր ճանչցնէ: Այս վերջինը
խիստ շատ ամբաստանուեցաւ
Տաճկաց մեծ համակրութիւն
ցուցնելուն համար. կարծեմ
Լօրտ Սալիսապուրի այս օրինակ
ամբաստանութեան մը չի պիտի
արժանանայ: Իբր կատարեալ
կրօնասէր և անձնուէր անկի-
քան եկեղեցւոյ՝ որ վերջին ժա-
մանակներս կարելի է ստիա-
կնչ դժգոհական յայտարարու-
թիւն ըրաւ արեւելեան քրիս-
տոնեայ ազգաց համար, կրնայ
յուսացուիլ որ սոցա իրաւունք-
ներն ըստ արժանւոյն պաշտ-
արանէ:

Լօրտ Սալիսապուրի Տէրալի
կոմիտէն ոչ միայն բարեկամն է,
այլ և օգնականն է. զի Լօրտ
Տէրալի նորա հօրը երկրորդ կինն
առած է: Լօրտ Սալիսապուրի
1857ին ամուսնացած է, և Մնդ-

ղիական աղնուապետութեան
անդամոց շատին նման, ընտիր
ամուսին մը և բարի հայր մ'է:
Ուր զաւակ ունի, հինգը մանչ
և երեքը աղջիկ: Պէտք է յա-
ւելուլ նաև որ խիստ կը սիրէ
զԳալիա, և երբ հրաման առ-
նելու ձեռնհաս ըլլայ, իր ըն-
տանիօքը Տէրալի գայ քիչ
մ'ատեն հոն կենալու համար:

Երբեք չի թաքցնիր թէ իր
բնիւ կ'օրհնէր իր ամուսինը
վրայ հետեւեալ մասնաւոր հը-
րահանգը տուած է կըսէ Բու-
սիոյ դեսպանին:

«Քանի անգամ Բուսաց կայս-
րերը կրկնեցին՝ թէ Բուսիոյ
քաղաքականութեան մէջ հո-
ղային դրաւում չը կայ, թէ ա-
տով Բուսիոյ գործերը աւելի
կը շիտիւն. և թէ էն լաւ ըն-
դունուածն է՝ Սրեւեռի ներկայ
վիճակը պահել: Մեր (Բուսիոյ)
ձեռն ունեցող կառավարութեանց
մէջ վեհապետին խօսքերը՝ խոր-
հրդարանական յայտարարու-
թեանց չեն նմանիր, որ մեծա-
գոյն մասին առջև փոփոխու-
թիւն կրեն՝ մեր վեհապետաց
անձնական յարգանքը մեծ կը-
ջիռ ունի. քանի քանի անգամ
գործքերն մեր ատանի նպա-
տակ մը չունենալը հաստատե-
ցին. եթէ Բուսիա ասանկ փա-
փաքներ ունենար՝ կրնար ընել՝
ինչ որ ընել ուզեցին երկիր գը-
րաւել ուղղող կառավարութիւն-
ներն. կրնար լուրթեամբ առ-
այն պատրաստուիլ և առաջին
պատեհութեան իր այդ փա-
փաքը գործադրել. միթէ Բու-
սիա պատեհութիւն չունէր
1829ին, 1848ին և 1870ին, երբ եւ-

րոպիոյ զօրքերն և անոր ուշագրու-
թիւնը ուրիշ կողմ դարձած էր.
ուրեմն ինչ ապացոյց պէտք է
տալ Մնդղիոյ կառավարութեան
այսպիսի բանէ մը մեր շահ չու-
նենայրուն վրայ՝ ոչ թէ քաղա-
քական տեսութեամբ հաստատ-
եալ, այլ հաստատուն պատ-
ճառներու և բարի զգացմանց
վրայ հիմնեալ:

Եթէ պահ մը մոռնան ի-
րենց Մնդղիացի ըլլալն և իբրեւ
Բուս մարդկէն միմէջ հոգե-
տին որ Կ. Պօլսը առնէ. պա-
տասխանն աներկբայելի է, ու-
րեմն ինչո՞ւ իրենց համար ունե-
ցած գործնական խոհականու-
թիւնը մեզմէ կը զլանան:

Բուսիոյ շահուց աւանդա-
կան կապակցութիւնը կը պա-
հանջէ որ Սի ծովու բանալին
տկար ձեռքի մը մէջ ըլլայ, որ-
պէսզի Բուսիոյ առեւտուրին վը-
նաս չը բերէ և կամ իր ապա-
հովութիւնը չ'վտանգէ. Տաճկա-
կան կառավարութիւնը Բուսա-
կան այս ծրագրին կը պատաս-
խանէ. մեր սխալէն է որ Տաճ-
կական կառավարութիւնը զեղծ-
մանց մէջ՝ իր իշխանութիւնը
անտանելի ըրաւ իր քրիստոնեայ
հպատակաց: Մնդղիա չէր որ
Բ. Դրան կասկածը յարոյց Բու-
սիոյ դէմ. և օգնեց որ իր իշ-
խանութեան բոլոր հիմունքը
զօրութիւնն ըլլայ: Շատ ցաւա-
լի է տեսնել որ երկու մեծ տէ-
րութիւնք (Մնդղիա և Բուսիա)
կարող եւրոպական խնդիրներն
բոլոր խառնվելուն ի նպաստ
լուծելու՝ այսպէս սխալ հասկը-
ցութեամբ իրարու դէմ են:

Մնդղիական հասարակաց
կարծիքը՝ Բուսիոյ ազգային և

Քրիստոնէական գլխաւորներէն աւելի պատճառներով գրգռեցաւ. Բուսիա՝ որ աւելի մօտ էր և աւելի մօտէն յարարեալ թուրքն ունէր՝ համակրեցաւ: Այս իրողութիւնը կայսեր վրայ այնպիսի պարտականութիւններ կը դնէ՝ որոնցմէ կայսրը չբխարէր ետ կենալ: Եւ այս պարտականութիւնները միացեալ են բոլոր քաղաքակիրթ Եւրոպիոյ հետ: Ինչ բան կարգիլէ զԱնգղիա քրիստոնէից պաշտպանութեանը համար մեղ (Բուսիոյ) հետ միանալէ:

Արևելեան խնդիրը միայն Բուսիոյ խնդիր չէ. սա իր մէջ կը պարունակէ Եւրոպիոյ համագործը — խաղաղութիւն, ընդհանուր երջանկութիւն, մարդկութիւն և քրիստոնէական քաղաքակիրթութիւն: Միթէ ատոր սահմանն այնքան ընդարձակ չէ՝ որ Անգղիա Բուսիոյ ետևն տեղ մը դնէ իրեն. միթէ մեք չը հրաւիրեցինք զինքը և, Պոլսոյ ճամբուն վրայ իր նաւատորմովը ներկայ գտնուելու. ալ ասկէ աւելի ինչ կուզէ Անգղիա իմանալու համար թէ մեք և, Պոլսոյ վրայ բացառիկ նպատակ չունինք:

Կայսրը լորտ Լօֆթիւսին ամենայն պարզութեամբ իր կայ կրկնել պէտք է՝ կրկնեցէք ազրձեալ ամենէն ազգու բառերով:

Հնդկաստանի մէջ պատահած փոթորիկն վրայ հետեւեալ պաշտօնական տեղեկութիւնը կուտայ թայմը:

Երեք փոթորիկ անընդմիջաբար յաջորդելով ասոնց արեւելք տարածուեցաւ 3000 քառակուսի մղոն տարածութեամբ երկրի մը վրայ, որոյ բնակչաց թիւն էր 1 միլիոն 62 հազար և որոյ 215000 զոհ հնաց: Արեւելքը կողմնէն ամբողջ ծածկեցին և չորս մղոնի չափ խորութեան իջան: Ժողովուրդը հազիւ քանի մը վայրկեան ունէր զգուշանալու, արեւելքն 10 ոտքէն մինչեւ 20 ոտք բարձրութեամբ կէս գիշերուն յարձակեցան և ժամ երեքի միջոյնները քաշուեցան, բայց ժողովուրդը որ ծառերու բարձրերը ելած էին՝ չը կրցին վար իջնել մինչեւ իրիկուն. գիւղերէն ոմանք իրենց բնակչաց 100ին 70ը կորսնցուցին. Տաուլքթար քաղաքը բոլորովին կործանեցաւ. արջառաց կորուսան հաշուել անհշարհ է. թուղեններն անգամ մեծ կորուստ տուին:

Հունձքերն ալ մեծ վնաս կրեցին, սակայն բաւական ազատեցան. բոլոր քաղաքը մերկ և ձմեռնային երեւոյթ մը առաւ. գողութիւն և ոճիր քանի մը օր տիրեց, բայց անմիջապէս կարգ ապահովութիւնը հաստատեցաւ:

Եւ վստիցութիւն որ ժամտախտ երեւան ելէ՝ մեռեալ մարդոց և անասնոց դարչահոտութիւնէն.

Վերին կառավարութիւնը իւր շնորհակալութիւնը յայտնեց բոլոր պաշտօնակալաց և այլոց՝ որ վտանգին դէմ աշխուժութեամբ շարժեցան. Թագուհին ալ հեռագրաւ իւր այս մասին ցաւակցութիւնը յայտնեց Հնդկաստանի փոխարքային:

Թայմը մէջ և, Պոլսոյ Անգղիական գետնայն Սըր Հէնրի Էլիզբէն հետեւեալ հեռագիրը կը տեսնենք նոյ. 28 թուական հաւ:

«Թայմը Բերայի թղթակցէն նոյ. 17 թուական նամակին մէջ ինձ դէմ ուղղեալ լեզուն՝ որ Վիեննայէն հեռագրուած էր և Ձեր վսեմութեան կողմէն ինձ հաղորդուած՝ սխալ է:

Այն առաջարկութիւնը թէ ես խրատ տուած ըլլամ Մեծ Եպարդոսին թէ սեղաններ և

առաջարկէ ճշմարտութեան ուղղակի հակառակ է: Ես երբեք ազգարարած չեմ թէ՝ Անգղիոյ կառավարութեան կողմէն խռովեալ գաւառաց համար առաջարկուած բարեկարգութիւնները կրնայ փոփոխուիլ սահմանադրական կառավարութեան եղանակին տուլ: Այլ ըսած եմ թէ երբ այդ նոր ձեռք առնուելիք միջոցները հրատարակուին՝ որոց վրայ տակաւին տեղեկութիւն չունինք, այն ատեն պէտք պիտի ըլլայ նայիլ թէ խնդրոյ տակ եղած գաւառաց համար պահանջուածները պիտի կրնայ գոհացնել:

«Շատ ամիսներ առաջ Բ. Դրան առաջարկած եմ որ երբեք ժամանակ չը կորսնցնէ՝ քըքրիստոնէից տակը գտնուած անյարմարութիւնները բարեկարգելու:

«Այն առաջարկութիւնը՝ որ ես ըրած ըլլամ Բ. Դրան թէ՝ եթէ քու իրաւանցի վրայ հաստատ պնդես քոնֆէրանսէն գիւրութեամբ կաղաթիւ և թէ ջորութիւնը միշտ քու կողմն է՝ բացարձակապէս սխալ է:

Վիեննայէն նոյ. 25 թուով

հետեւեալ հեռագիրը կուղեն: «Լորտ Մարիապուրի հաս խօսակցութեան մը միջոցին յայտարարեց թէ՝ Անգղիա քոնֆէրանսին մէջ՝ ըստ սկզբան Բուսիոյ դէմ չը պիտի երևայ:

Խնդիրը այն է թէ՝ Բուսիա իր պահանջումներուն արդեօք այնպիսի ձև մը պիտի տայ որ բուսական ըլլայ հրաշեալ նպատակին համահունչ, այն է՝ Տաճկաստանի քրիստոնէից իրաւունքները երաշխաւորութեան տակ տանել, առանց Բ. Դրան իշխանութիւնը կործանելու: Եթէ Բ. Դուռը մեծ տէրութեանց հետ իր հպատակաց վիճակին վրայ պայմանագրութեանց մտնէ՝ և եթէ տէրութիւնը երաշխաւորեալ բարեկարգութեանց հաստատուելու տեղանքը ներկայ գտնուելով նորա հետ մէկտեղ գործեն՝ իր վեհապետութիւնը բռնաբարուած չըլլար:

Հեռագիրը կիմայնէ թէ Բրէնս Պիլմարը իր մէկ խօսքին մէջ ըսեր է թէ՝ եթէ պատերազմ ծագելու ըլլայ Գերմանիա չեղք պիտի մնայ, թէ պատերազմը Բուսիոյ և Թուրքիոյ մէջ միայն սահմանափակուի, և թէ իր բարեկամը եղող Ավստրիան

վրայ սպառնալիք մը ըլլայ. Գերմանիոյ կայսրութիւնը Ավստրիոյ սահմանագլխէն ծագելիք միացեալ շահերուն արժեքը դիտէ: Բրէնսը յաւելցուց թէ Բուսիոյ զօրապետները համակիր չեն Բանտլալիսթներուն և կամ Հաւաւային Սլաւներուն ձեռք պատրաստեալ պատերազմի մը դէմ:

Որ և է Եւրոպիոյ աշխարհացոյց տակաւին վրայ փոփոխութիւն չը պիտի ըլլայ և թէ պատահութիւնը գալուն պէս խորհրդարանին մէջ ալ պիտի խօսի այս խնդրոյն վրայ:

Թայմը ամսոյս 24 թերթին մէջ կըսէ թէ՝ առաջարկներ կան որ քոնֆէրանսը Եւրոպական Թուրքիոյ նման՝ Ափական թիւրքիոյ խնդիրն ալ կարգադրէ: Լորտ Մարիապուրի հաւանակաբար բարեբաղդ պիտի համարի զինքը, եթէ կարենայ ապրտամբեալ երեք գաւառներէն խաղաղեցնել, և ներքին է իրեն Տաճկաստանի Ափական մասի խնդիրն ապագային թողուլ:

Այսու հանդերձ և, Պոլսոյ կիմայնէ իր սովորական եղանակաւ թէ՝ նոր Տաճկական

սահմանագրութիւնն ու պատած է. Խմայնը թէ քոնֆէրանսէն առաջ այդ ծրագիրը գործադրութեան պիտի դրուի. եթէ այսպէս ըլլայ, շատ լաւ և բարի. սակայն կը վստահանք որ քոնֆէրանսը ժամանակ չը պիտի ունենայ թղթէ սահմանագրութիւնը սերտելու:

ՊԱՏԵՐԱՉԻ ԿԱՅԻ ԹԵ ԶԸԿԱՅ

Պ. Պիլմարը՝ ներկայ ապրտամբութեան սկիզբէն ի վեր խոր և նպատակաւոր լուրերն մը պահէին վերջը՝ երբ Լորտ Մարիապուրի հետ տեսնուեցաւ և հաւանակութեամբ տեղու մօտեցաւ՝ այն ատեն սկսաւ խօսիլ նախ իրաց վիճակին սեղանի վրայ ըլլալը, երկրորդ՝ երբ պատերազմ ծագի՝ զայն թիւրքիոյ և Բուսիոյ մէջ չեղքացընելու համար իր բռնելիք ընթացքը, երրորդ՝ Ավստրիոյ կայսրութեան գոյութեանը վրտանդ մը սպառնացած ատեն՝ իր Ավստրիոյ պաշտպան հանդիսանալիքը և չորրորդ՝ Անգղիոյ Տաճկաստանի տակը օգնութեան անուղղակի ըլլան յիշելով:

Ասոնցմէ բացորոշ կերեի թէ ամենայն ինչ աւարտման մօտ է, առաւելեալ Բուսիան ակնհայտ չափաւորութեամբ որ կընէ Ավստրիոյ գոյութեանը վրայ, միթէ ասանք երբեակ դաշնակցութեան անդամներ չէին, միթէ Բուսիոյ կայսեր հետ երեք անգամ համարյո փոխանակողը Ավստրիոյ կայսրը չէր. Ինչ կայ ուրեմն որ Ավստրիոյ իր պաշտպանութիւնը կը խոստանայ բայց երբ անոր գոյութիւնը սպառնալեաց տակ ըլլայ. սակայն որոշ կողմէն պիտի գայ այդ մեծ կայսրութեան գոյութեանը սպառնալիքը. եթէ Թուրքիոյ կողմէն ըսուի՝ Պիլմարը չը կրնայ կարծած ըլլալ թէ՝ Թուրքիա զԲուսիա յաղթելու, միանգամայն Ավստրիոյ գոյութիւնը վտանգի տակ ձգելու չափ զօրաւոր ըլլայ. եթէ Բուսիոյ կողմէն ըսուի՝ ուրեմն Ավստրիա և Թիւրքիա գաշտակից պէտք է եղած ըլլան. և այն ատեն գարձեալ Պ. Պիլմարը չէր կրնար Ավստրիոյ գոյութիւնը վտանգի տակ դուշակել և իր այն իր պաշտպանութիւնը խօստանալ. զի Թիւրքիա մէկ կողմէն գաշտակից ըլլալով Ավստրիոյ և միւս կողմէն անուղղակի Անգղիոյ օգնութիւնը վայելելով կրնար միայն Բուսիոյ դէմ երկար ալ

տեն պատերազմի՝ առանց ոչ
իր և ոչ Ավստրիոյ գոյութեանը
վտանգ մը յառաջ դառնալու . ուս-
տի հարկ կը լլայ Բուսիոյ հետ
ուրիշ զօրաւոր գաղնակից մ'ալ
փնտռել որ կարենայ տառնկ
վտանգ մը կանխադաշտիւնել .
Այս դաշնակիցը կերել թէ Ի-
տալիա պիտի եղած ըլլայ ընդ-
դէմ Թուրքիոյ և Ավստրիոյ , ու-
րով զօրութիւններն հակակը-
ւեն և այդ վտանգը հաւանա-
կան ըլլայ . բայց որովհետեւ ըն-
քէնա Պիզմարք պիտի աշխատիմ
կըսէ պատերազմը եթէ ծագի
Թուրքիոյ և Ռուսիոյ մէջ միայն
չնշարայնել , կրնանք ասկէ հե-
տեցնել թէ բրէնա Պիզմարքի
այդ Ավստրիոյ գոյութիւնը
պաշտպանելու յայտարարու-
թիւնը Բուսիոյ դէմ կանախտն
որուամէ նշան մ'է , որ Ավստ-
րիոյ դէմ գաղնակից փնտռելէ
և անոր հետ ալ պատերազմ
բանալէ ետ կենայ , զի այն ա-
տեն Գերմանիա ըստ այսմ յայ-
տարարութեան ձեռքը զէնքին
պիտի տանի և Ավստրիան Բու-
սիոյ ոսնակին չպիտի ընել տայ ,
միւս կողմէն Ավստրիոյ դէմ ալ
կանուխտն տրուած նշան մընէ ,
որ Թուրքիոյ դէմ գաղնակից
չըլլայ ընդդէմ Բուսիոյ . զի այն
ատեն Իտալիոյ ալ Բուսիոյ
հետ գաղնակից ըլլալը արդա-
բանալով Գերմանիա մինչև մէկ
ատիճան պիտի պաշտպանէ
դԱվստրիա , այն է՝ անոր դոյու-
թեան վտանգը , սակայն անկէ
Թուրքի մասը Իտալիոյ ձեռքն
անցնելուն այնչափ հոգ չպիտի
ընէ , թէև կըսէ թէ Իտալիոյ
աշխարհացոյց տախտակը չը պի-
տի փոխէ , որովհետեւ այս վեր-
ջին յայտարարութիւնը չը հա-
մապատասխանէր բրէնա Պիզ-
մարքի միւս յայտարարութեա-
նը թէ Ավստրիոյ գոյութիւնը
պիտի պաշտպանէ երբ վտանգը
մինչև հոն յառաջ երթայ :

Այլ է Ավստրիոյ գոյութիւնը
պաշտպանել և այլ է ամբողջու-
թիւնը . և Բրէնա Պիզմարք չը-
սէր , ամբողջութիւն այլ կըսէ
'կայարութեան գոյութիւն : Հե-
տեալոր Բրէնա Պիզմարք իր
այս վերջին յայտարարութեամբ
բը քաղաքացիութեան սեղա-
նին դրախտ կանգնի' վերջին Ի-
տալարարութեան տոնձը իր
ձեռաց մէջ պահելով , մինչև այն
ատեն երբ Թուրքիա և Բուսիա
իրարու դէմ միայնակ պատե-
րազմելով յոգնին :

Արդ այս պարագաներուն
առջև պատերազմ պիտի ըլլայ
թէ չըլլայ . երբ Բուսիա Թուր-

քիոյ պատուին անտանելի ա-
ռաջարկութիւն ընէ ինչպէս է
դիմորտկան գրաւումը և անոր
վրայ պիզէ' Թուրքիոյ պատիւը
պիտի պահանջէ պատեղազմի .
ահա անոր պատեղութեան ևնք , թէև
մեր իմաստուն չըմագած՝ եր-
կուտեք պատերազմի թնդա-
նութիւնը կսկին պայթիլ :

ՆԵՐՔԻՆ

Երեքշաբթի օրուան Գորիէի
մէջ հետեւեալը կը կարդանք :

Քանի մ'որ կայ որ քոնֆե-
րանսի վրայ խօսած ատեննիս
կըսէինք թէ պատերազմը եր-
կու պատճառներէ կրնայ ծնա-
նիլ . 1. Եթէ եւրոպական տե-
րութիւնը Բուսիոյ մի քանի
մասերուն նկատմամբ տառջար-
կեալ բարեփոխութեանց վրայ
չը համաձայնին . 2. Եթէ այս
համաձայնութիւնն գոյանայ և
Բ. Գուռը իրմէ խնդրուած նո-
րաձեւութիւններն մերժէ : Ա-
սոնցմէ առաջինն այնչափ հա-
ւանական չէ մեզ : Արդ արեւ ըստ
հասարակաց կարծեաց ամենա-
մեծ դժուարութիւնք միայն
Բուսիոյն կրնան դալ : Արդ
Չարը յայտնած է թէ իր արեւ-
ւելքի մէջ ունեցած քաղաքա-
կանութիւնը ընտ աշխարհա-
կալութեան գալափար մը չաղ-
դեր , և իրեն նպատակն է մի-
միայն քրիստոնէից վիճակին
բարոքութիւնը . այս նշանաւոր
յայտնութիւնը իր առաջին պաշ-
տոնէին ձեռքովը բրած է : Բայց
եթէ այս բարոքութիւնը — Անդ-
ղիայէն պայմանադրուած — չի
չնորհուի և օրինաւոր երաշխա-
ւորութիւններ չունենայ , այն
ատեն Չարը առանձին պիտի
գործէ :

Երկրորդ պատճառը կրնայ
ծնանիլ եթէ Բ. Գուռը այս
բարեքութիւնը չնորհել և այս ե-
րաշխաւորութիւններն տալ չու-
ղէ : Այն ատեն Օսմ. տէրութիւն-
նը Բուսիոյ հետ պիտի զարնուի

Մայրաքաղաքի մէջ շա-
տեր կան որ կը հաւատան թէ
Անդլիա Թուրքիոյ պիտի օգնէ :
Մենք կը հաւատանք որ այս
մարդիկը այս մասին կը պատկն .
վասն զի ենթադրենք թէ Անդ-
ղիա ուղէ օգնել , սակայն Եւ-
րոպայի մէջ գաղնակից մը պէտք
պիտի ունենայ , և այդ գաղ-
նակիցներն ամբողջովին կը պակ-
սին . և այս ըսածնիս օր ըստ
օրէ տեւի կը հաւատան . երեկ-
ուան եկած լրագիրներն այս
մասին բնաւ տարակոյս չեն թա-

ղար : Գերմանիոյ բռնած դիր-
քը երկրպագան կը թուեր . հի-
մայ յայտնապէս իր դիտաւո-
րութիւնը ծանուցած է : Նոյ-
23 ամաթութեամբ Պէրլինէն Տէյլի
Թէյէկրաֆի քաղաքը հեռա-
դիւր մը այսպէս կըսէ .

« Պիզմարքի խօսնիս ապահո-
ված է զլորտ Մալիապիւրի Գեր-
մանիոյ առ Անդլիա ունեցած
զգացմանց վրայ . բայց սիան-
դամայն յայտներ ալ է որ Գեր-
մանիա ընտանեկան կապերով ,
սերտ յարաբերութիւններով և
առ Անգլիայէն կայսր երախ-
տապարտութեան զգացումներ-
րով միացած է Բուսիոյ հետ :
Իշխանն ըստ թէ անկարելի է
որ Գերմանիա Անդլիոյ թեկն
ածէ և կամ զԲուսիա համադէ :
Գերմանիա , ըսած է նաեւ , բա-
րեկամաբար կ'օգնէ Անդլիոյ խա-
ղաղութիւնն ապահովելու հա-
մար ըրած բոլոր ճշմանքը մէջ ,
բայց եթէ պատերազմ ըլլայ ,
կատարեալ չէղծութեան դիրք
մը պիտի բռնէ :

« Կապահովեն որ Պիզմարք
իշխանը վերջապէս ծանուցեր է
որ եթէ Բուսիոյ զօրքերն Թուր-
քիոյ մէկ մասը մանեն , Գերմա-
նիա արդեւ չի պիտի ըլլայ » :

Միւս կողմէն Պէրլինէն կը
զրեն Ֆրամոնէնպլաթի .

« Անտարակոյս ըլլալով ձեզի
կըսեմ որ մեր խորհրդարանին
բռնած դիրքը ծանօթ է , բայց
ընդհակառակն մեծ գործնեա-
լութիւն ալ կը ցուցնէ : Հաւա-
տացէք որ Պէրլինի և Բէթլըք-
պուրի Ստեաններուն կարգադ-
րութեան եղանակը բոլորովին
իրարու համաձայն է : Գերմա-
նական քաղաքականութիւնը
իր վիճակի և Բէթլըքպուրի
մէջ տեղը որոշուած ամեն բան
ընդունուելու և այս երկուքին
մէջ հակառակութիւն մը ծա-
ղած միջոցին անմիջապէս մի-
ջամբեւելու հակամիտութեանը
հաւատարիմ պիտի կենայ : Բայց
Բէթլըքպուրի խորհրդարանը ա-
մեն կերպիւ կընդունի որ Գեր-
մանիոյ բարեկամութիւնն ու
չէղծութիւնը ամեն կարելի
դէպքերու դիմաց իրեն համար
պահած են » :

Թէպէտ սոյն երկու յոգ-
ուածներն ուշադրութեան ար-
ժանի են , բայց անմոյմէ տեւ-
ի ուշադրութեան արժանի է
երէկ դեկտ. 2 Քօլօնիայէն ե-
կած հեռագիրը , որոյ մէջ Պ.
Պիզմարքի մէկ ատենադասու-
թիւնն կը կարգացուի : Սոյն ա-
տենադասութեան մէջ իշխանը
կը յայտնէ որ խաղաղութեան

պահպանութեանը մասին չի
յուսահատիր . բայց եթէ պա-
տերազմ ըլլայ , և Բուսիա և
Թուրքիա ժամանակ մը պատե-
րաղմաւ յագնին , այն ատեն
Գերմանիա կրնայ միջնորդու-
թիւն մ'ընել յաջողութեան
յուսով : Գալով Անդլիոյ , Պ.
Պիզմարք կը յուսայ որ սա Բու-
սիոյ դէմ յայտնի պատերազմ
պիտի չընէ , այլ անուղղակի ,
ինչպէս բրաւ Բուսիա Սերվիոյ
մէջ :

Քօնֆերանսի գումարուելու
օրերն Պ. Պիզմարքի ըրած այս
խօսքերն ամենուն ընդունելի
կարեւորութիւն մ'ունին :

Երեկ առաւօտ Մալիապիւրի
մարքիզն մայրաքաղաքս հա-
սաւ : Սըր Հէնրի Էլեքթ մինչև
Այի-Սթէֆանօ զայն դիմաւորե-
լու գնաց :

Լօրաք երէկ Բ. Գուռը գնաց :

Հաւանական է որ քոնֆե-
րանսը չարաթ օր կսկի կըսէ
Քուրիէ տՕրիան :

Օսմանեան նոր սահմանադ-
րութեան մօտ օրերս հրատա-
րակուին ըսած էինք : Կերեկ
թէ կըսէ Քուրիէ , մի քանի նոր
փոփոխութեանց ենթակայ պի-
տի ըլլայ :

Եթէ լսածնիս ստոյգ է ,
կը յուելու յիշեալ թերթը .
յանձնաժողովն կրկին պիտի
գումարի սոյն փոփոխութիւն-
ներն ընելու համար :

Պատիւէթ կը ծանուցանէ
թէ Քյալքա զօրապետն չարաթ
օր վեհ . Սուլթանին ներկայա-
ցեր է :

Կայսերական զօրաբանակի
ճիւղ գնդի հրամանատար Նա-
ֆըլ բաշա Պաղտատէն մայրա-
քաղաքս եկաւ :

Երկուշաբթի օր Ֆէյզլի պա-
րի շոգենաւն Սէլանիկէն երեք
վաշտ զօրք բերաւ :

Սէլանիկի բնակչաց պէս
Բուսնուդի Մահմետականք ալ
չորս վաշտ պահպանողական
զօրք կազմեր են :

Վերջին փոթորիկի ատեն
ածուի բեռնուած վեց առաւ-
առազ տառաւոր նաւեր Սե ծո-
վու վրայ կորսուեր են : Նա-
ւատիք կրցած են ազատիլ :

Պէշիքայի ծոցը հարաւային
հողմից շատ դէմ ըլլալուն՝ Անդ-
ղիական նաւատորմից ձմեռը
Սէլանիկ պիտի անցնէ կըսեն :

ՏՕՒԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիեննա մէջ թէպէտ ինչո՞ւն է օն պէշ սէնէ մուգատտէմ տիբլօմա արմը վէ պիր չօդ Էլլոպա խաւ թախանէլէրտէ բրօլա իթմիշ օլան տօթթօր Մարքեր՝ պու տէֆա Պէշլիթաշտա Բաշա մա հալլէսինտէ Բուս քիլիսէսի գար շքսքնտա 4 նիւմէրօլու քէնտի խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ 3-5է բաղարտան մաատա ֆա գիր խաթալարա մէծմանէն պա գաճադ տըր :

Բաղար իրթէսի , չարչամպա վէ ճուճաա կիւնէլէրի սաաթ 7-9ա գատար թադսիմտէ Պաթիւր վիզ Էճղախանէսինտէ , վէ սալը վէ բէրշէմպէ վէ ճուճաա իրթէսի կիւնէլէրի Գալաթաաա վօլօտա սօդաղքնտա Բօլօնէղ Էճղախանէսինտէ սաաթ 7-9ա գատար պուլունուպ հէր նէլի խաթալարա պադաճադ տըր :

Պունտան մաատա վադըթ լարտա պալէատէ գիք օլունան խանէսինտէ պուլունուր :

Միւմայիլէյս տօթթօր , ճէրահլըդ վէ Էպէլիք վէ Բահիմ իւֆիւնէթի , գանլը վէ գուրու պատուր , սըթմա , կէօյիւս , տէրի խաթալարը , ֆրէնիկ վէ օնտան գալմա գուլադ , պուլուն կէօղ վէ Բահիմ վէ Էպէլիք նէ գատար Էսիկ օլա բէհրիդիլ ազ վադըթ դադընտա տէֆ իտէճէք , վէ պէլ սօուգլուդ Էնիկ վէ Էսիկ քէնտի ալէաթընտա օն տէֆատա տէֆ իտէճէյիկի իւլան կլէր :

Գեկտ. 9

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

ԳՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

Տաղեր , ճառեր , Առաճներ , Նամակներ , Գրադատումներ , Արդարի Խօհերը

Երկրորդ տիպ.

Արամեան տպագրութիւն

Կը ծախուի Սրապեան Պաղտատար աղայի խանութը , գին 13 շէր :

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՍՏԻՍԴԱՆԻԹԻՆ

Վարժապետական Ժողովի մէջ խօսուած ճառեր

Արամեան տպագրութիւն

Կը ծախուի Ս. Ղ. Է. Ե. Ե. Ե. մաճեան գրատունը , գին 13 շէ :

ՏՕՒԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Մասնաւոր դարմանիչ Սրբ. սիպիթ Գաղիական ախտի և նոյն կամ որ և է պատճառաւ ծագում առած ամբողջ ծընընդական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց :

Ինչպէս ծանուցինք , Տօթթօր ճէլալին թէ իւր աշակերտութեան ժամանակ և թէ վրկայեալ բժիշկ անուանուէն վերջը մասնաւոր ուսումն քրած ըլլալը թէ Գաղիական և թէ ուրիշ որ և է տեսակ ծննդական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց՝ ճիւղերուն մէջ , և որուն այս մասին ունեցած ճարտարութիւնը շատերուն ծանօթ ըլլալն գիտնալով , կը ծանուցանենք Սրբոյ Հասարակութեան , որ ամեն կիրակի , երեքշաբթի , հինգշաբթի և շաբաթ օրերն ժամը 6էն մինչև 10ը հիւանդներ պիտի ընդունի իւր բժնակարանը որ է Բերայ Թարապալի ճատտէսի թիւ 117 և ամեն երկուշաբթի , չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 9ը Պահճէգաբու Համիտիյէ Թիւլլէին դէմի կարգը իրի գարուլու Սինապեան վիշէն Էֆինտիի դեղարանը թիւ 32 :

Աղդ. Հիւանդանոցի ներքին բժիշկ Տօթթօր Գաբրիէլ Էֆէն. տի Նահապետեան , այսուհետև ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը 6էն 8 Սամաթիա Խմրահօրը Թօգաթիւն Պ. Գաբրիէլի դեղարանը , և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ. Ճիւլանաքիին դեղարանը , նաև Հիւանդանոց իրեն դէմի աղքատ հիւանդաց ըստ առաջնոյն ձրի նայելու պատրաստ ըլլալը կը ծանուցանէ արդոյ Հասարակութեան :

ՕՐԱՑՈՅՑ

ՊՐԶ

1877

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Երկու

Յերեմիա քահանայէ Խադիւղի

Կը գտնուի բոլոր գրաւորճառաց քով , ի գին 60 վարայ :

ԲԱՐԻՁՆ ՅԱՄԵՐԻԿԱՅ

ԳՈՐԾ Է. ԼԱՊՈՒԼԵՅԻ

Այս եղական գործին երկրորդ և վերջին հատորն ալ իղմիրի Տէտէեան տպարանէն հա.

սած ըլլալով , կը գտնուի Ենի ճամի փողոց , Չիլինկիրէր ճատտէսի , թիւ 8 , Ս. Ղ. և Եադմաճեան գրատունը :

Գին 2 ֆրանք :

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵՐԲ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՆ

Թարգմանեց

ՕՐԻՈՐԴ Փ. ԴԷՆՐԵՄՆ

Կը ծախուի Ենի-ճամի վոդոց Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 8 , Ս. Ղ. և Եադմաճեան գրատունը գին մէկ ֆրանք :

ԲԵՐԱԿԱՆ

130 պատկեր , 48 երեսէ բաղկացեալ ընտիր թղթով և կաղմեալ . կեդրոնատեղին է Չարդարեան գործարան Կ. Պօլիս Սուլթան Համամ թիւ 14 կը գտնուի նաև ամեն գրաւաճառաց քով : Գին 40 վարայ : Գարոցայ համար հարիւրին 10 ղեղ :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒՄԸ

Փարիզի բժշկական ակադեմիային ծրագրին համեմատ

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ

Երկրորդական և վարժապետական դպրոցներու մէջ .

Հեղինակ

ՆԵՔՏԱՐ ԺՈՐԺ

Բժիշկ և վարժապետ բնական գիտութեանց , անդամ այլևայլ գիտական ընկերութեանց , ևն .

Թարգմանեց

Ս. ԷԹԵՆԻՔՅԱՆ

192 միջակ ութածալ երեսներէ բաղկացեալ համառօտ բայց ամփոփ գիրք մ'է այս , որ ամեն կարգի և հասակի մարդոց ալ հասկանալի է իւր պարզութեամբ և յստակութեամբ : Կը վաճառի ամեն գրաւաճառաց քով , գինն է մէկ քառորդ Մէճիլիէ :

Գարոցներու համար հարիւրին տասն ղեղ իշխայ :

—

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԻԿԱՆ

Եադըր խանընտա իւթ գաթտա 21 նիւմէրօլու օտաաա հաթթաա հէր կիւն Էօլլէնտէն սօնրա թալիպ օլանլարա լիսան լէտաֆէթ պէյսնը Թիւրքի թալիմ վէ շակիրտանը հէր վէճհէ խօշնուտ խտէճէք տիր :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՆ ՏԷՏԷՆԱՆ

ՄԱՐԻՕՆ ՏՂՈՐՄԻ

Խ Ո Ս Տ Ո Վ Ա Ն Ա Ն Ք Ը կամ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

Հեղինակ

ԷՕԺԷՆ ՏՂ ՄԵՐԳՈՒՐ

Կը ծախուի Ենի-ճամի Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 8 , Ս. Ղ. և Եադմաճեան գրատունը գին 2 ֆրանք :

Ամբողջ գործը 2 հատորէ պիտի բաղկանայ :

ԱՆԹՕՆԻՆ

Հեղինակ

ԱԼԵԲԱՆԴԻՐ ՏԻՒՄԱ ՈՐԴԻ

Թարգմանեց

ՕՐԻՈՐԴ ՄԱՐԻՍԱ ՅԻՃԵՐՄԱԿԱՆ

Կը ծախուի Ենի ճամի Չիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 8, Ս. Ղ. և Եադմաճեան գրատունը : Գին 2 ֆր :

Թէ մայրաքաղաքիս մէջ Վ թէ գաւառները , վարժարաններու մէջ երաժշտութեան և կառավարչութեան պաշտօն վարելու յանձն առնող արժանաւոր և վկայեալ անձ մը կայ պատրաստ : Ուղղը կրնայ լրագրոյս գրասենեակէն տեղեկանալ :

ՎԻՍԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԳԱԼԷՆՏԷՐԱՆ

Բիգա-փաշա խան Բիգա

Վիմագրատունս պատրաստ է ամեն տեսակ այցատուն , հասցէ և վաճառականական հաշուական խորագրեր խիստ յարգարուն ընտիր և փայլուն ձեւով շինելու դիւրագին եղանակաւ :

Վիմագրատունս կը խոստանայ իրենդիմիւլ յաճախորդները կարելի եղածին չափ գօհնել . և արդէն վիմագրատան տնօրէնը ճանչցողները , բաւական է որ արուեստական ճաշակի տէր ըլլան կը վկայեն թէ աղինն ու գեղեցիկը կատարեալապէս կըրնան գտնել :

Ուղղը ազատ է անձամբ վիմագրատունս գիմել և ինքնին ստուգել ու համոզուելու այս ամէնուն ճշմարտութեանը :

ԽՄԲԱԳՐԻՔ

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՄԷՆ ԽՕՃԱՍՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍՍԱՐԵԱՆ Երևան քան խան վերի յարկ թիւ 7